

תיירון

עלון אלקטרוני
לענייני תיירות חקלאית וכפרית

TAYARON – Newsletter for Agritourism

מופק ע"י משרד החקלאות ופיתוח הכפר,
הרשות לתכנון ושה"מ

אלול תשע"ח
ספטמבר 2018

גיליון מספר 28

תוכן העניינים

6	שי דותן	מ"תירון לתיירון" - אירועים ופעילויות בתיירות הכפרית
8	המערכת	אירועים קרובים
9	משה ברוס	תיירות גוש עציון
13	אלעד אלמוג	אתגרים העומדים בפני בעלי עניין להקמת דרך תיירות: ציר 90 דרום
15	ירונה בן שלום ריצ'רדסון	למה תיירות מתאימה לתעסוקת נשים בדואיות
26	שי דותן	מכון אילון ופרדס מינקוב - שני אתרי ראשית ההתיישבות ברחובות
28	עו"ד איתן מימוני	מבית המשפט: נער נפצע קשה במהלך שימוש במתקן אומגה
30	ישראל גלון	טיול לעץ מיוחד במרחב הכפרי
34	תרגום: ברכה גל	קישורים לנעשה בעולם

חברי המערכת

ברכה גל, מנהלת תחום כלכלת הייצור, שה"מ;
דובי וולפסון, ממ"ר סחלבים ושתלנות, תחום פרחים, שה"מ;
ניבה גרינברג, הרשות לתכנון;
עליזה זז'ק, מרכזת בכירה פרסומים, האגף למחקר כלכלה ואסטרטגיה;
שי דותן, מנהל תחום בכיר כלכלה כפרית ותיירות, הרשות לתכנון
עריכה גרפית: לובה קמנצקי; עריכת לשון: עדי סלוניקו

קוראים יקרים,
נשמח לקבל כתבות, מידע על אירועים, רעיונות חדשים, הצעות, הערות והארות.
את החומר יש להעביר לשי דותן: shadot@moag.gov.il

שוב אתכם באילון ה-28 fe "תיירון"

בגיליון שלנו הפעם:

ב"מתיירון לתיירון" מספר שי דותן על מקצת הדברים שהתרחשו בתיירות במרחב הכפרי מאז התיירון הקודם.

במרחב הכפרי מתקיימים שפע של אירועים ופסטיבלים במהלך השנה כולה ומושכים אליהם קהל מבקרים רב. משה ברוס, מנכ"ל תיירות גוש עציון, יספר על פסטיבל הדובדבנים בגוש עציון ועל אתרי התיירות המגוונים המתאימים לכל גיל ולכל מטרה.

אלעד אלמוג מציג דוח יישומי מתוך הדוקטורט שלו בנושא אתגרים העומדים בפני בעלי עניין להקמת דרך תיירות, ויתמקד במיוחד בציר 90 דרום.

עדיין מדרום הארץ, מספרת ירונה בן שלום רצ'רדסון מדוע אפיק התיירות מתאימים כל כך לתעסוקת נשים בדואיות.

שי דותן יתאר שני אתרי תיירות ברחובות, הקשורים להתיישבות ולחקלאות גבעת הקיבוצים-מכון אילון ופרדס מינקוב, המזמנים ביקור קצר ומעניין במרחק קצר ממטרופולין תל-אביב.

ולפינות הקבועות:

עו"ד איתן מימוני מגיש לנו, כבכל גיליון, פסיקה הרלוונטית למרחב הכפרי. ישראל גלון מוביל אותנו לאלון הקשיש של צובה בקיבוץ צובה. נסיים את הגיליון בקישור לנעשה בעולם. ברכה גל תרגמה הפעם שלושה קטעים מהנעשה בעולם בתחום, ואנו מצרפים כמובן קישורים מעניינים לשתי כתבות על תיירות כפרית ותיירות חקלאית בלבנון ולמסמך של ממשלת טסמניה על המדיניות שלה לגבי תיירות חקלאית.

קריאה מהנה.

אנו מאחלים לכל הקוראות והקוראים
שנה טובה ומתוקה
שנת שגשוג ופריחה חקלאית ותיירותית

מ"תיירון לתיירון"

אירועים ופעילויות בתיירות הכפרית

כתב: שי דותן

התיירות במרחב הכפרי 'חיה ובוטטת' על אף כל הקשיים. בעוטף עזה המשיכו על אף המצב את פעילויות הקיץ בפארק הבשור אך פסטיבל הכדורים הפורחים בוטל ברגע האחרון וניכרת פגיעה חדה בתיירות. עם זאת, עדיין יש מבקרים המגיעים להזדהות ולראות המצב מקרוב. בביקור שערכתי בנתיב העשרה, ב"תיירות עד הקצה", התברר כי מגיעות קבוצות ונעשות פעילויות לאירוח, הן מטעם האגודה והן ממספר יזמים.

מנהלי העמותות ומחלקות התיירות במרחב הכפרי, שהתאגדו בחסות מרכז המועצות האזוריות (ראה כתבתה של מירב אביב בתיירון 27), התכנסו ליום נוסף במטרה לאפיין ולגבש את המוצר התיירותי של המרחב הכפרי. מטרת הסדנה, שנערכה בהנחיית גיל חובב ורונית ניר, הייתה להציע חבילות ראשוניות למרחב הכפרי המיועדות לתיירות נכנסת. בתחילת המפגש התקיימה הרצאה מעניינת מאת שחר שילה בנושא מגמות עדכניות וטרנדים בתיירות העולמית. החבילות שיוכנו יוצעו בהמשך באתר האינטרנט שיוחד למרחב הכפרי - לתיירות בכלל, ולתיירות נכנסת בפרט.

ואם באתר אינטרנט עסקינן, משרד התיירות הקים אתר מידע למטיילים: <https://info.goisrael.com> ניתן לפרסם באתר אטרקציות של תיירות כפרית ושל חקלאות. בקישור יש טופס שניתן למלא לכל אטרקציה. [טופס עדכון כרטיס עסקי info.goisrael.com](https://info.goisrael.com)

מ"תיירון לתירון"

אירועים ופעילויות בתיירות הכפרית

באגף לתכנון ופיתוח הכפר השלמנו את ועדות התמיכה לשנת 2018. נשפטו הבקשות לפסטיבלים ואירועים, לקורסים ולפתיחת מרכזי מבקרים, וההודעות הועברו למוטבים. ועדת התמיכות שפטה גם את הבקשות לשנת 2019, כך שבתחילת 2019, עם אישורו הסופי של התקציב, נוכל להוציא את ההתחייבויות. ההתחייבויות למרכזי המבקרים ניתנו בתנאי שהמבקשים ימציאו היתר בנייה עד לתאריך 30.9.2018; במקרה שלא, תוקף ההתחייבות יפקע ונוכל לתמוך באתר הבא ברשימה.

ועדת התמיכות, חברים ממנהל התכנון במשרד האוצר ויועצי המנכ"ל ערכו ביקור במרכזי המבקרים: חנן הגבן, יקב ויתקין, גבינות יעקובס ואפיקי עמק חפר, שאושרו להם תמיכות בעבר או שהגישו בקשות לשנת 2018, והתרשמו מהעשייה בשטח ומהחסמים שבהם נתקלים היזמים.

לסיום, אציג אתר נוסף של תיירות חקלאית, אשר נפתח באופן רשמי החודש במושבה יקנעם, במעמד ראש המועצה האזורית מגידו, איציק חולבסקי. האתר מתמקד בקטיף פטל ואסנה והוא הוקם על ידי חקלאי צעיר, אהוד סלע, דור שני למשפחה העוסקת זה מכבר בתיירות חקלאית באתר הוותיק 'דג בכפר'. נאחל הצלחה לאהוד, וכן ירבו.

<https://dag-bakfar.com/>

אירועים קרובים

מידע על אירועים ואטרקציות:

- www.gogalil.org.il
- www.gonegev.co.il
- www.touryoav.org.il
- www.gosharon.co.il
- www.goarava.co.il
- www.aravaway.co.il
- www.gobinyamin.org.il
- www.carmelim.org.il
- www.emek-tour.org.il

התוכן והאירועים המוזכרים באתרים שלעיל אינם באחריות משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

תירות גוש עציון

כתב: משה ברוס, מנכ"ל עמותת תירות גוש עציון. צילומים: תירות גוש עציון

במרחק של 15 דקות מירושלים ועד שעה מתל אביב נמצא חבל ארץ יפהפה, הטומן בחובו היסטוריה, מורשת, חקלאות, ארכיאולוגיה, אטרקציות, נופים ואתרי טבע נפלאים. ההתיישבות היהודית בגוש עציון החלה בשנת 1927, שבמהלכה נרכשו הקרקעות הראשונות בגוש עציון. במהלך מלחמת העצמאות נחרבו ארבעת הקיבוצים שהיו במקום: כפר עציון, עין צורים, רבדים ומשואות יצחק. לאחר מלחמת ששת הימים חודשה ההתיישבות היהודית וכיום מתגוררים במרחב גוש עציון כ-100,000 אנשים. האזור מתנשא לגובה של כ-950 מטרים, ושיאו מגיע ל-997 מטר ביישוב נווה דניאל, שם הוקם מצפור מרהיב - "מצפור האלף", שגובהו 1000 מטר מעל פני הים, וממנו נשקף נוף של 360 מעלות אל עבר הרי מואב, הגן הלאומי הרודיון, ירושלים, הרי יהודה ואף ארובות אשקלון. האזור מגוון מאוד מבחינה תירותית, וניתן למצוא בו אתרי מורשת, חקלאות ותירות חקלאית ואף מעיינות ויקבים.

בגוש עציון ישנם **שלושה אתרי מורשת**:
גן לאומי הרודיון – זהו הר מלאכותי בצורת חרוט, שאותו בנה הורדוס כמבנה המשלב ארמון מפואר ומבצר. חשיבותו של המקום למלך הורדוס הייתה גדולה - זהו המקום היחיד הנושא את שמו, וזהו המקום שבו בחר להיקבר. באתר מחילות מסתור מימי מרד בר כוכבא, כנסיות ביזנטיות, בית כנסת, בית מרחץ, בורות מים, קבר הורדוס ועוד.

אמת הביאר - מפעל אמות המים שבנה המלך הורדוס להובלת מים לירושלים ולבית המקדש. במקום קיים מיצג אור קולי במעבי האדמה המציג את המפעל ההנדסי המרהיב שהורדוס בנה. ניתן אף לערוך טיול רטוב ומהנה במנהרה תת-קרקעית.

מרכז מורשת גוש עציון - "אם קיימת ירושלים עברית, אזי התודה הראשונה של כל ההיסטוריה נתונה על כך בראש ובראשונה, ללוחמי גוש עציון" [דוד בן-גוריון]. מיצג אור קולי מוצג באמצעים טכנולוגיים משוכללים וחדשניים בסדרת אולמות ומעברים שמרכזם הבונקר שבו נפלו בקרב אחרוני המגנים על המקום.

אחד מאתרי התיירות החקלאית בגוש עציון הוא **חוות קשואלה**. מיקומה של החווה ושמה מספר את סיפורו המיוחד של האזור. בסוף שנות ה-60 ניטע יער הל"ה על ידי קק"ל וחברי קיבוץ כפר עציון בקרקעות שנרכשו ע"י שמואל צבי הולצמן, מייסד חברת "אל ההר" וקק"ל בשנת 1925. בעקבות כריתת עצים מרובה ביער ופלישות לאדמות היהודים, הוחלט ביוזמת המועצה האזורית ובעידוד קק"ל ומשרד הביטחון, על הקמת החווה במטרה לשמור על היער ולהגביר את הנוכחות היהודית בסביבה.

חוות קשואלה עלתה לקרקע בתאריך ד' בסיוון תשע"ב (25/5/12). החווה נקראת על שמו של לוחם הפלמ"ח, יעקב זרחי, הנודע בכינויו "קשואלה". קשואלה היה מחברי שיירת הל"ה, אשר יצאה לפני מלחמת העצמאות לסייע לגוש עציון הנצור, אך בעקבות מחסור בנשק לא הצטרף למסע. הוא נפל לאחר תשעה ימים, בט"ו בשבט התש"ח, בקרב על הקסטל בדרך לירושלים.

החווה הוקמה ע"י שתי משפחות עם ילדים, הגרות ועובדות בה. כיום יש בחווה עדר עיזים וכבשים, היוצא למרעה מדי יום, לשמירה על היער והקרקעות שבאזור. בנוסף, ישנן חממות לגידול פירות יער, מו"פ וחאן תיירותי לאירוח קבוצות, משפחות ובודדים. <http://www.kashuela.co.il/>

בלב הגוש ממוקם **יקב גוש עציון**, וסביבו נטועים כרמי יין, תמונה האופיינית לאזור בורדו ופרובנס. ביקב מרכז מבקרים. בהיות היקב כשר למהדרין אין כל מגע בין ציבור המבקרים לבין תהליך הייצור של היין, כיוון שעל פי דרישות ההלכה, אין איש, מלבד המורשים לטפל ביין, שייגע במכלים ובחביות לפני חתימת הבקבוקים בפקקי השעם. כדי לאפשר לכל המבקרים לצפות בפלא הכנת היין, נבנה גשר מתכת מתוך מרכז המבקרים, המאפשר תצפית על כל תהליך הייצור. בחוויה זו לוקחים חלק כל חושי המבקר: בראש וראשונה חוש הריח – לא ניתן להתעלם מניחוחות השמרים, התסיסה ולאחר מכן ריחות היין המתיישן בחביות; חוש הראייה - מאפשר לראות מהתצפית את כל שלבי הכנת היין, ומכאן ללמוד ולהבין את כל הסוד; חוש הטעם - בהמשך הסיור ממשיכים אל גלריית הטעימות, הצופה על חדר החביות של היקב.

<http://www.gushetzion-winery.co.il/>

אוהל אינדיאני לאירוח

קטיף פטל בחווה

פסטיבל הדובדבנים בגוש עציון מתקיים זה למעלה מ-15 שנה. בשנים הראשונות השתתפו בפסטיבל כ-500 איש, ועם הזמן עם ישראל נחשף לתיירות באזור, ובכלל זה לגידול המרהיב של הדובדבנים במקום, וכמות המשתתפים באירוע גדלה מאוד.

ביום שישי, בתחילת חודש יוני, התקיים פסטיבל הדובדבנים בקיבוץ ראש צורים. הפסטיבל כלל אכילת דובדבנים במטעים בשיטת "אכול כפי יכולתך", פעילות מרהיבה לכל המשפחה, שוק איכרים עם דוכנים של חקלאים ואתרי תיירות מהאזור, סדנאות, מתנפחים, מעגל מתופפים, בועות סבון, שחקני רחוב, בלונים ועוד.

לפסטיבל הגיעו למעלה מ-8000 מבקרים מכל רחבי הארץ ומכל קשת האוכלוסייה! הפסטיבל הפך להיות חלק ממיתוג התיירות של גוש עציון. אין ספק שלגבי התיירות והדובדבנים, עם ישראל 'מצביע ברגליים', מגיע למקום ומתחבר לגוש עציון.

השנה ניכר מחסור רב בדובדבנים בשוק, בשל החורף הדל במשקעים שפקד אותנו, ואף על פי כן היו מספיק דובדבנים (גודגדנים) לטובת כל המבקרים.

מחישוב שעשינו עלה כי כל מבקר אכל במקום כ-350 גרם, ובסך הכול נאכלו 3 טונות של דובדבנים ביום אחד!

טלפון: 02-9933863
אתר: [/http://etziontour.org.il](http://etziontour.org.il)

אתגרים העומדים בפני בעלי העניין להקמת דרך תיירות: המקרה של ציר כביש 90 דרום

כתב: אלעד אלמוג, חוקר תיירות במרכז מדע ים המלח והערבה
לדוח המלא: <http://www.adssc.org/sites/default/files/Elad.pdf>

דרכי תיירות (Tourism Routes) הינן תופעה משגשגת ומושכת תיירים בכל רחבי העולם: נתיבי מסחר קדומים, דוגמת דרך המשי, הופכים פופולריים; נתיבי עלייה לרגל, דוגמת דרך סנטיאגו, משכו ומושכים מגוון עצום של תיירים; דרכי תרבות ומורשת מספרות סיפורים מגוונים (דרך אגדות האחים גרים, לדוגמה); והיריעה עוד רחבה (דרכי טבע ונוף, דרכים קולינריות).

יישובי ים המלח והערבה הכפריים עוברים בעשור האחרון שינוי מגמתי לעיסוק בתיירות. בתוך כך מקבלי ההחלטות מנסים יוזמות שונות, והשימוש ב'דרך תיירות' נשקל ואף נוסה. דוגמה לכך היא הדרך 'אמנים ויוצרים על כביש 90' - יוזמה שבאה לחבר עסקי אמנות ויצירה הממוקמים בארבע המועצות על ציר כביש 90 דרומה: מגילות, תמר, ערבה תיכונה וחבל אילות (מצפון לדרום, בהתאמה). הניסיון לא הניב הירתמות משמעותית לשיתופי פעולה עסקיים ולתהליכי שיווק וחשיפה. בו בזמן, הצביעה יוזמה זו על העניין שיש בשיתופי פעולה בין שני חבלי הארץ - ים המלח והערבה.

בהקשר זה עלתה שאלה מחקרית מעניינת: האם ים המלח והערבה יכולים לשתף פעולה בדרך תיירות, ולעשות זאת בהצלחה, במילים אחרות, מהם האתגרים לשיתוף פעולה שכזה, והאם ניתן להתגבר עליהם באמצעות ידע טרומי, קרי לפני הקמת היוזמה. שאלה זו מגיעה מתוך מאמר של קרקובר (2014) אשר הציג סברה שאזורי ים המלח והערבה יכולים ליהנות משיתוף פעולה בדרך תיירות באמצעות שימוש בנושא של הבקע הגדול (Great Rift Valley), נושא כוללני שיכול לשזור את כלל העסקים. לבחינת האפשרות לדרך תיירות שתחבר בין ים המלח והערבה, רואינו 15 מקבלי החלטות מדרגים בכירים, ראשי מועצות, בעלי תפקידים ניהוליים במשרדים ממשלתיים ועמותות הפועלות לפיתוח אזורים אלו. במקביל, בוצע סקר בקרב כלל העסקים לאורך הציר (282 במספר), והתקבל אחוז היענות גבוה ומייצג (72%).

ממצאי המחקר העלו אתגרים שונים ליישום של דרך תיירות משותפת לים המלח ולערבה. הפער במוטג 'תיירות ים המלח' המוכר, לעומת המוטג 'תיירות ערבה' הצעיר, הקשה על היכולת לשלבם יחד תחת מוטג חדש של דרך תיירות. גם המרחקים הגיאוגרפים נתפסו כגדולים מדי להפריה משמעותית, בייחוד כאשר קיימים פערים של סטנדרטיזציה עסקית ורגולטורית בין מקבצים תיירותיים שונים שנמצאים בדרך. יש לציין כי גם השוני באופי ובהיקף הפעילות בין מקבצי התיירות השונים לאורך הציר נתפס כגורם מעכב לשיתופי פעולה. אף שהגיוון בין המקבצים (מלונות, בתי הארחה בקיבוצים, צימרים במושבים) יכול לספק עניין לתייר, עבור יוצרי ההיצע משתקף אתגר. ניתן לראות זאת בניסיון שיתופי פעולה בחבל ארץ ערבה באמצעות פרויקט 'דרך הערבה', אשר עדיין לא הניב דרך תיירות משותפת לכל חבל הארץ. דרך זו מציעה כיום רק את אזור חבל אילות. במקביל, בים המלח החל תהליך של החברה להגנות ים המלח והמועצות תמר ומגילות, שמטרתו תכלול וחשיבה משותפת תחת מיתוג 'ארץ ים המלח'.

אם כן, ניתן להבין שעדיין מתקיים תהליך הדרגתי לחיבור בתוך חבלי הארץ. ייתכן שמוקדם עדיין ליצור דרך תיירות לשני חבלי הארץ, ויש להניח שהצלחה בשיתופי פעולה בתוך כל חבל ארץ (ים המלח והערבה), תעלה את הסיכויים לשיתוף הפעולה בין שני חבלי הארץ הללו.

+

+

למה תיירות מתאימה לתעסוקת נשים בדואיות

כתבה וצילמה: ירונה בן שלום ריצ'רדסון, פרויקטורית לפיתוח התיירות בחברה הבדואית בנגב

"קסם המדבר" - החוויה הבדואית בנגב - תכנית לפיתוח התיירות בחברה הבדואית בנגב בהפעלת משרד החקלאות ופיתוח הכפר ובשיתוף הרשות לפיתוח הנגב

מחקרים ודוחות שונים מלמדים כי שיעור התעסוקה של הנשים הערביות בישראל נמוך משמעותית ביחס לשיעור התעסוקה של נשים יהודיות בישראל או של נשים במדינות מערביות אחרות. כמו כן, ניכר כי גם בתוך החברה הערבית קיימים פערים בכל הנוגע לתעסוקת הנשים, כאשר מצב התעסוקה של האוכלוסייה הבדואית בנגב הוא הקשה מכולם (מתוך דוח מרכז המחקר והכנסת, תעסוקת נשים ערביות, 2016).

על פי מוחמד אבו עשיבה, מנכ"ל ריאן בדרום, שיעור האבטלה בקרב נשים נע בין 80% ל-95%, והוא תלוי היישוב שמהן הנשים מגיעות. החסמים המרכזיים שמונה אבו עשיבה לתעסוקת הנשים הם: השכלה, שפה, נידות ונגישות והיצע נמוך של מגוון ההזדמנויות המותאמות לקודים של התרבות והקהילה הבדואית.

במאמר זה אני מבקשת להעלות היבטים המאירים את הפן החברתי, הכלכלי, הגיאוגרפי והדמוגרפי של הנשים הבדואיות בנגב, ואת הסיבות לכך שענף התיירות האתנוגרפית הבדואית מהווה פלטפורמה טובה לתעסוקה וליזמות של נשים בדואיות בתיירות. אבקש לציין כי כתיבה זו אינה מבוססת אמפרית אלא נובעת מניסיוני רב-השנים בעבודה עם בדואים, ובפרט עם נשים בדואיות, ובשנתיים האחרונות כפרוייקטורית לתיירות הבדואית מטעם משרד החקלאות והרשות לפיתוח הנגב.

התיירות הבדואית – מותאמת לטווח גילים

החברה הבדואית הינה חברה צעירה מאוד, כשהגיל החציוני הממוצע הוא 14 שנים. לכל שכבת גיל ישנם מאפיינים שונים, אשר יכולים להשפיע על תעסוקת הנשים.

טווח גילים 18-24 – בעלות ניסיון תעסוקתי ואזרחי מועט. לעתים קרובות עדיין לא יודעות בדיוק מה הן רוצות, האם רוצות ללמוד, ואם כן - מה. פעמים רבות "מוסללות" לכיוון לימודי הוראה ותעסוקה בהוראה ביישוב שלהן, בעיקר כיוון שזהו מסלול מוכר, ידוע ושכיח בקרב החברה הבדואית. גיל זה מאופיין בחוסר ניסיון והיכרות של מערכות עובדות, בחסמים פנימיים וחיצוניים (כגון שפה, ביטחון עצמי, נגישות, ניידות ועוד). על אף שמשפחות רבות תומכות בתעסוקה ובלמודים, זהו הגיל שבו מרבית הנשים הבדואיות מתחתנות ומקימות משפחה. פעמים רבות נושא החתונה דומיננטי, תובעני ושואב אנרגיה רבה בחייהן של הנשים בטווח הגילים הזה בשל נורמות וציפיות חברתיות, שבטיות ומשפחתיות.

טווח גילים 24-33 – טווח גילים זה מאופיין לרוב בנשים העסוקות בבית ובמשפחה, בגידול ילדים ובמחויבויות משפחתיות. האישה הבדואית עוברת לאחר החתונה להתגורר עם הורי בעלה או בסמיכות אליהם, והופכת להיות חלק ממשפחתו המורחבת. בשל כך, עסוקות נשים אלו בעניינים משפחתיים הרבה מעבר למשפחה הגרעינית שלהן.

טווח גילים 33-50 – זהו טווח הגילים המיטבי לתעסוקת נשים בכלל, ובתיירות בפרט. לרוב נשים אלה "בשלות" לשינוי שבו הן הופכות לנשים בעלות מחויבות תעסוקתית גבוהה, הרצון והמוטיבציה שלהן להצלחה הם גבוהים והן בעלות "עוצמה פנימית" לצאת כנגד מוסכמות שונות, לעמוד על שלהן ולבחור להיות מועסקות. נושא התעסוקה עולה מתוך בחירה של הנשים עצמן, כשהגברים הבדואים לא "יכריחו" או "יעודדו" את הנשים שלהן לעבוד. נשים בדואיות בטווח הגילים הזה חשות די בטוחות לומר לבעליהן כי ברצונן להיות עצמאיות ולעבוד.

התיירות הבדואית מאפשרת לנשים בטווח הגילים הזה גמישות שעתית, נגישות וקרבה לבית ולמשפחה, ובאופן הדרגתי ואיטי הן יכולות לבנות את קריירת התעסוקה בתיירות, כגון אירוח ביתי, הכנת מוצרים, הדרכת קבוצות ועוד.

טווח גילים +50 - לעתים מדובר בנשים שאינן יודעות קרוא וכתוב, אך גם הן מגלות עניין רב בתעסוקה, גם חלקית. באופן פרדוקסלי בגילים אלה הנשים הבדואיות ניידות יותר מאשר בטווחי הגיל האחרים, והדבר מסייע להן להשתלב בתיירות הבדואית בשירותים משלימים, כמו: אוכל ואירוח ביתי, או בהיבטים אחרים של סדנאות, הכנת מוצרים אותנטיים מסורתיים ועוד. הנשים הללו מועסקות פעמים רבות דרך יזמיות וארגוני נשים העוסקים גם בתיירות.

מרבית הנשים הבדואיות, העוסקות או מצטרפות ליזמות בתיירות בדואית, הן מעל גיל 30. נשים אלה הן יזמיות, המחויבות לתחום התיירות, ולמעשה מייצרות תעסוקה להן, ולעתים קרובות גם לבני משפחותיהן. כמו כן, הן מהוות מודל לתעסוקה עבור משפחותיהן. הן מייצרות בינן לבין עצמן רשת חברתית תומכת, ופעמים רבות יוזמות יחד עם נשים נוספות בטווח הגילים שלהן. טווח גילים זה לרוב אינו במוקד תכניות התעסוקה השונות, אך תחום התיירות מהווה להן הזדמנות מצוינת.

התיירות הבדואית מותאמת גם לעיר וגם לכפר

רהט כעיר בדואית גדולה נמצאת בתהליך פיתוח מואץ של כלכלה, מסחר, תעשייה ושירותים. ההזדמנויות ליזמות תיירותית בה הן רבות. היא מהווה "שער לנגב" מבחינה גיאוגרפית, וחשוב מכך, היא משלבת בתוכה מסורת עם מודרניות, קולינריה מערבית עם מאכלים בדואים אותנטיים, ומציעה למבקרים מגוון של פעילויות, כמו בתים מארחים, אומנים ועוד. רהט היא צבעונית, תוססת ומעניינת לתיירות פנים וחוץ. נשים בדואיות החיות ברהט מייצרות, וביצירותיהן מהוות הזדמנות תיירותית. הסיפור האישי שלהן, האירוח הביתי, ההדרכה האותנטית והיזמות שלהן - מרתקים. ב'לילות רמדאן' שהסתיימו ביוני 2018, הדריכו 4 נשים בדואיות, שתי נשים בדואיות העבירו סדנאות ואירוח בבתיהן 8 נשים בדואיות נוספות. פעמים רבות עבור מאות האורחים שהגיעו לסוירים – הנשים הבדואיות וסיפוריהן היוו את גולת הכותרת.

ישובים בדואים נוספים, כגון: לקיה, חורה, כסייפה, תל שבע, עררה ושגב שלום - מהווים הזדמנות עבור התיירות הבדואיות. ביישוב התיירות לקיה פועלת התיירות הבדואית כעשור שנים בהובלה שהיא בעיקרה נשית. רקמת המדבר ואריגת הנגב משמשים שני עוגנים משמעותיים גם בתיירות אתנוגרפית, גם במלאכות קדומות ומסורתיות וגם בתעסוקת נשים הוגנת – של נשים על ידי נשים. עוגן נוסף בלקיה הינו ארמון החוריה – מבנה היסטורי מרשים שנבנה על בסיס בוץ ותבן. סיפור ארמון החוריה שוזר בתוכו גם מנהיגות נשית, שבה אמאל אבו קארן החליטה לשנות את שם הארמון לשם סבתה, כיוון שהיא זאת ששמרה על המבנה לאורך השנים. הנרטיב והמרחב הייחודי של כל יישוב מייצר הזדמנויות למגוון תיירותי של מובילות תיירותיות, כמו מרים מבת המדבר בתל שבע, אמל ממענד וזינאב גרביה משגב שלום, נאהדה אל עוקבי מחורה ועוד.

כפרים קטנים במועצות האזוריות אל קסום ונווה מדבר – במרחבים מדבריים ואותנטיים אלה קיימים מרכיבים אטרקטיביים של המסורת, המורשת הבדואית, המתורגמים לתיירות חווייתית ואתנוגרפית במיטבה. נראה כי גם באזורים אלה מתפתחות אט-אט אפשרויות לתיירות בדואיות ויוזמה תיירותית של נשים. יש לציין כי גם בכפרים הלא מוכרים בתחום היזמות, ההובלה היא נשית.

התיירות הבדואית מותאמת לחסמי הנגישות והניידות

כיוון שהתיירות הבדואית למעשה "חיה ומתבססת" על המורשת הבדואית, היא מחויבת לפעול בתוך המרחב החברתי והקהילתי הבדואי, ובעיקר בתוך היישובים הבדואיים. אם שואלים את מרבית התיירניות הבדואיות: "מה החלום שלך"; ישיבו מרביתן: "הייתי רוצה להקים מרכז מבקרים בבית שלי או בשטח אחר ביישוב שלי". מרביתן רוצות להרחיב את האפשרויות שיש להן כיום בקבלת קהל, אירוח, בישול ולעיתים גם הלנה.

התיירות הבדואיות מאפשרת נגישות למטרופולין באר שבע ולגופים השונים באזור, כמו מוזיאונים, מועצות אזוריות נוספות וכו'. המיזמים התעסוקתיים התיירותיים נשענים על התיירות האזורית, כך שבאופן טבעי נוצרים שיתופי פעולה עם גורמים ואתרים סמוכים. שיתוף פעולה עם גורמים מקומיים מוכר ומקובל בחברה הבדואית ומאפשר לנשים בתיירות הבדואית חופש פעולה נרחב.

מובן שהתיירות מתבססת על כך שהמבקרים מגיעים אל התיירן. כיום בעזרת אפליקציות כמו וייז וגוגל מפת, ניתן להגיע לכל מקום, גם למקומות ללא כבישים וללא תחבורה ציבורית.

התיירות הבדואית מותאמת לסיפורי הנשים ולקונטקסט העכשווי שבו הן נמצאות

בכל היישובים, הארגונים ויזמות התיירות יש נשים מעוררות השראה, שפרצו את תקרת הזכוכית. פעמים רבות מדובר ביישובים קטנים יותר, כשנשים אלה ממלאות תפקיד חשוב ביישוב עצמו ובקרב קהילת הנשים.

היכולת של הנשים הבדואיות לבטא עצמן בתיירות בחופשיות ולספר את סיפורן, מייצרת עבורן הזדמנות להעצמה מתמשכת ומתן לגיטימציה לסיפור שלהן. למעשה זהו מצב של win-win - התיירים והמבקרים מקבלים השראה מסיפורה של האישה הבדואית, ובמקביל האישה הבדואית מקבלת הזדמנות לספר את סיפורה לעולם.

תיירות בדואית מותאמת לערכים של תעסוקה הוגנת

עיקר הנשים הבדואיות המועסקות בתיירות הבדואית עושות זאת בדרכים שלהן:

- פותחות עוסק מורשה או עוסק פטור ומקימות את היזמות התיירותית שלהן לפי רצונן ובתמחור המתאים להן. עצמאות זו מאפשרת להן טווח אפשרויות תמחור ומכירה.
 - עובדות בקרב ארגונים העוסקים בתיירות – כאשר 80% מארגונים אלה הם עמותות ללא כוונת רווח וארגונים שהוקמו והובלו על ידי נשים. גם במסלול זה ישנה תודעה לתעסוקה הוגנת ולזכויות של הנשים.
- לסיכום, בין אם האישה הבדואית מעסיקה את עצמה בעוסק פטור או בעוסק מורשה, ובין אם היא מועסקת בעמותות ובארגוני תיירות, היא וארגונים אלו בדרך כלל מגיעים מהקהילה, רגישים תרבותית ובעלי תודעה תעסוקתית גבוהה להוגנות ולתמיכה במקום העבודה. העסקה זו מאוד שונה מהעסקה בחברות גדולות, לדוגמה, אשר לנגד עיניהן ניצבים בעיקר הרווחים. לתיירות זו יש ערך מעבר לרווח הכלכלי – רווח חברתי, תרבותי ומיתוגי, והיא מונעת מערכים אלה.

התיירות הבדואית - מקור גאוה משפחתית ומקור הכנסה לכל המשפחה

ההתפתחות של התיירות הבדואית הינה הדרגתית ואורגנית. היא אינה בת "יום אחד" כמתחילה לעבוד 8 שעות ביום במפעל או בארגון אחר, אלא לאט-לאט, בקצב שלה, תוך כדי מימוש הרעיונות, המחשבות והחלומות שלה, כך היא מפתחת את המיזם התיירותי. פעמים רבות היא מקור לגאוה משפחתית, ולעתים גם שבטית. האישה הבדואית שוזרת בגאוה את מקורותיה בסיפורה, וכתירות מצליחה היא מציגה גם אתגרים ומעברים החלים על החברה הבדואית, אך בעיקר מעוררת תקווה.

בצמיחתו ההדרגתית של העסק התיירותי, לדוגמה באירוח ביתי של משפחות וקבוצות, לוקחת חלק המשפחה, הפועלת, תורמת ומושיטה יד. כפי שתיירות אחת אמרה, אין אף אחד במשפחה שלא עוזר לה ביוזמה שלה או שלא רוצה לעזור. לכן היא מייצרת גאוה מקומית ומשפחתית ומקור תעסוקה למשפחה כולה. התיירות היא ענף שבו ישנה פריחה של "עסקים משפחתיים", ואין מניעה מהעסקת אח, אחות, אימא וכו', ובהקשר זה היא מאוד מתאימה לקהילה הבדואית.

מייצרת אפשרויות קידום, שגשוג ולקיחת אחריות להצלחה

התיירות הבדואית המונעת על ידי נשים, מהווה למעשה פלטפורמה אורגנית, טבעית, חברתית וקהילתית ללקיחת אחריות ויזמות. הנשים הבדואיות, אשר ממשיכות לייצר מעגלים נוספים של שיתופי פעולה ושיווק מוצריהן, כמו סיפורן האישי ומלאכות קדומות, לוקחות את האחריות על ההצלחה השיווקית והמכירתית. לכן יש ליזמית ולתיירנית הבדואית אין סוף אפשרויות של קידום ושגשוג – היא יכולה לחשוף את המוצר שלה בארץ, בחו"ל, בפני קהלים שונים, לשפר ולגוון את החוויה שהיא מעניקה, ללמוד שפות חדשות, לייצר מוצרים משלימים, כגון: הסעות, הסעדה, הדרכה ועוד. התיירות הבדואית היא מנעד של אפשרויות עבור היזמית הבדואית תוך לקיחת מנהיגות אישית, הובלה ואחריות.

היזמית והתיירנית הבדואית יכולה גם לייצר מארג של שיתופי פעולה, רשתות חברתיות, קהילתיות וארגוניות, בקשר ליזמה שלה. ההצלחה של התיירות הבדואית, כמו באתרי התיירות בכלל, תלויה מצד אחד בלקיחת אחריות, במנהיגות וביוזמה, ומצד שני ביצירת שיתופי פעולה. הנשים הבדואיות מעוררות השראה גם בתחום זה וניתן לראות את שיתוף הפעולה הדינמי בין התיירניות ברהט ובין התיירניות ברחבי הנגב ובמיזמים משותפים של תיירניות בדואיות ושל אתרי תיירות בדואים ויהודיים ועוד.

התיירות הבדואית הינה מצב של Win Win Win = מייצרת תעסוקה ופיתוח כלכלי + פיתוח מנהיגות ולקיחת אחריות + שינוי חברתי מערכתי. התיירות היא קרקע פורייה להמשך מינוף תעסוקת נשים בדואיות, כמרחב לתעסוקה איכותית שאינה נמדדת במספרים של כמות המועסקות (כמו במיזמים אחרים שמפעילים מאות נשים בתעסוקה נמוכה), אלא נמדדת באימפקט הכלכלי-חברתי ובאדוות שהיא מייצרת עבור הנשים הבדואיות, החברה הבדואית והחברה בישראל.

קסם המדבר – החוויה הבדואית בנגב

- בשלוש השנים האחרונות מפעילים משרד החקלאות ופיתוח הכפר והרשות לפיתוח הנגב את התיירות הבדואית תחת מותג העל: "קסם המדבר". מטרת התכנית היא לקדם את כלל מוצרי התיירות הבדואית האתנוגרפית בנגב, והיא כוללת פיתוח, הפקה וקידום אירועי תיירות, הכשרה והשתלמויות, תמיכה ביזמים, שיווק, יחסי ציבור ומדיה דיגיטלית, סיורים מקצועיים ועוד.
- ב'קסם המדבר' נכללים כ- 140 יזמי תיירות, שמתוכם 80% של נשים; 55 אתרים ומיזמים בדואים, כאשר 80% בהובלה נשית.
- במוצר הבדואי הייחודי של 'קסם המדבר' – 'שוקראן', שהוא שוק בוטיק של עבודות יד ומאכלים בדואים – 90% מהיזמיות הן נשים.
- ישנו גידול של 20% עד 30% ביזמות התיירותית מדי שנה, בעיקר בקרב נשים.

מייל: bedo.tourism@gmail.com

בפייסבוק: <https://he-il.facebook.com/kesemhamidbar>

מכון איילון ופרדס מינקוב

שני אתרי ראשית ההתיישבות ברחובות

הביא לדפוס: שי דותן

מכון איילון

צמוד לפארק המדע ברחובות, בגבעת הקיבוצים, נמצא מכון איילון המציג את אחד הפרקים המרתקים והמסתוריים בתולדות המאבק על הקמת מדינת ישראל. כאן, מתחת לאדמה וממש מתחת לאפם של הבריטים, הקימו מפעל לייצור כדורי 9 מ"מ עבור תמ"ת סטן, שהיה הנשק האישי של לוחמי הפלמ"ח. המפעל נמצא בעומק של שמונה מטרים מתחת לאדמה וגודלו כמגרש טניס.

המשימה הוטלה על חברי קבוצת צופים א', ואליהם הצטרפו נוספים, בסך הכול 45 צעירים וצעירות. המקום פעל בסודיות גמורה משנת 1945 עד 1948, ובמהלך שנים אלו ייצרו למעלה מארבעה מיליון כדורי תחמושת.

האתר כולל חיזיון אורקולי, הדרכה, חדר אוכל משוחזר, בית המשלחות, אולמות וחדרים, מקלחות ושירותים. ניתן לקיים בו אירועים, כנסים וסמינרים של עד 400 איש, וכן חורשת אקליפטוסים עם שולחנות פיקניק ואוהלים ללינה.

לקהל הרחב: סיורים מודרכים בדגש על ציונות, מסירות וקבלת החלטות; סיור מאלף במפעל עצמו, איתור הכניסה הסודית למפעל שהוסתרה בתוך מכבסה תמימה, ירידה אל מתחת לפני האדמה, צפייה במכונות ייצור התחמושת, שעדיין פועלות, והאזנה לסיפורי המקום הסודי כל כך.

לילדים: חיזיון אורקולי, סיור בפתחים הסודיים של המפעל וירידה במדרגות לולייניות אל המפעל, סיפור חסמ"באי עם סוף טוב. לקבוצות - אפשרות למשחק "חפש את המטמון" לאחר הסיור. מתאים לכיתות ד' ומעלה.

לתיאום ביקורים: דוא"ל: ayalon@shimur.org.il; טלפון: 08-9406552

פרדס מינקוב

בפאתי רחובות ליד מכון ויצמן, בין עצי ההדר, נמצא אתר הפרדסות ע"ש זלמן מינקוב, איש העלייה הראשונה, שבשנת 1904 נטע את הפרדס הראשון ברחובות. פרדס מינקוב הוא אחד האתרים החשובים והמעניינים בתולדות ההתיישבות בארץ, והוא מספר את סיפורה של משפחת מינקוב ואת סיפור מפעל הפרדסות בארץ ישראל כולה.

האתר כולל בית אריזה ובו תצוגה המשחזרת את תהליך הקטיפה, המיון והאריזה בימי ראשית הפרדסות; באר מים שעומקה כ-25 מטרים ולה משאבה ממונעת אשר שימשה להשקיית הפרדס; תעלות השקיה; סוור בין זני עצי הפרי השונים, קטיפה תפוזים (בעונה - באוקטובר-מרס) והכנת מיץ טבעי; חיזיון אורקולי המספר את סיפור ענף הפרדסות בארץ מתחילת המאה ועד ימינו. לקהל הרחב: סיורים מודרכים בבית האריזה המשוחזר, בבאר המים ובבריכת האגירה, וצפייה בחיזיון האורקולי.

סיורי מבוגרים וגמלאים: סיורים בעקבות החלוצים, ביקור בבית האריזה עם ניחוח נייר ה-jaffa, בבריכת האגירה שעליה מספר ס' יזהר בספרו ובבאר עם המנוע המשוכלל. לילדים (הדרכה מתואמת מראש בלבד): הדרכה חווייתית הכוללת קטיפה וסחיטת מיץ טבעי, פעילויות יצירה, אפיית פיתות על סאג' ונסיעה בטרזינה - רכבת החוצה את הפרדס מקצה אל קצה!

טלפון: 08-9469197, פקס 08-9469223;

דוא"ל: pardes@shimur.org.il

בפייסבוק: מוזיאון הפרדסות ע"ש מינקוב ברחובות

מבית המשפט:

נער נפצע קשה במהלך שימוש במתקן אומגה ויפוצה בלמעלה מ-900,000 ₪

כתב : עו"ד איתן מימוני

בבית המשפט המחוזי בירושלים, בפני כב' הש' אריה רומנוב. ת"א 3477-09 – פלוני נ' 11 א'ח' תביעה לפיצוי בגין נזקי גוף שנגרמו לתובע כתוצאה מנפילה ממתקן אומגה בשנת 2003 בזמן היותו נער, כאשר הכבל שעליו גלש, נקרע וגרם לנפילתו לקרקע ולפציעתו.

רקע

בהיותו נער כבן 15, טייל התובע עם חבריו במרכז אטרקציות בשם טופ-רופ הנמצא בקיבוץ כפר בלום על גדות נהר הירדן. המתחם הינו פארק אתגרי שיש בו מתקנים רבים, דוגמת אומגה, קיר טיפוס, פארק חבלים ועוד. במהלך הביקור במרכז עלה התובע למתקן האומגה. מתקן האומגה מורכב מכבל באורך של 90 מטר, הנמתח בין שתי גדות הנהר, כאשר בגדה המערבית מצוי מגדל בגובה 12 מטרים ואילו מחובר כבל גלישת האומגה. בראש המגדל נמצאת נקודת השילוח, שממנה מתחילים את הגלישה בשיפוע מהמגדל לעבר הגדה המזרחית, שם הכבל מעוגן בקרקע. בנקודת השילוח עומדים מדריכים שמחברים את באי המתקן לכבל ומשלחים אותם לגלישה, כאשר בצד השני של הגדה ממתין מדריך נוסף, המקבל את המשתמשים ועוזר בהבאתם לגדה בצורה בטיחותית.

התמונה לאילוסטרציה בלבד

לטענת הנער, הוא הגיע לנקודת השילוח ובה פגש במדריך, אשר הסביר לו על הוראות הבטיחות וחיבר אותו ברתמה לכבל. הנער טוען כי נשמע לכל הוראות הבטיחות של המדריך, אך במהלך הגלישה במתקן נקרע הכבל שעליו גלש הנער והתנתק, והדבר גרם לנפילתו לקרקע מגובה של כ- 3 מטרים ולפציעתו בצורה קשה.

התובע הציג חוות דעת של מומחה מטעם המועצה האזורית, שהקיבוץ נמצא בתחומה, ובה נטען כי הכבל נקרע מנקודת החיבור שלו עם הקרקע, וזאת ככל הנראה מקורוזיה, שנגרמה בשל לחות גבוהה של הקרקע במקום שנמצא בגדות הנהר.

את תביעתו הגיש התובע כנגד גורמים רבים, וביניהם התאגידים השותפים במתחם. הנתבעים מצדם הוציאו הודעות צד ג' כנגד גורמים נוספים, כמו המועצה האזורית וקיבוץ כפר בלום, אשר בתחומם נמצא המתחם.

דיון והכרעה

ביהמ"ש בחן את טענות הצדדים ומצא כי מהראיות והעדויות עולה שחלו ליקויים רבים בתחזוקת המתקן, לרבות התקנת כבל שאינו מתאים לקרקע הלחה, ואי-עריכת בדיקות תקופתיות כדי לוודא את תקינות הכבל והמתקן.

כמו כן, בעקבות מסקנותיו של מומחה שמונה מטעמו, קבע ביהמ"ש, כי בעקבות הפגיעה הקשה של התובע יש להעמיד לו נכות צמיתה בגובה של 23.05%.

בנוסף קבע ביהמ"ש כי האחריות לנזק שנגרם לתובע בגין האמור לעיל נופלת לפתחם של השותפים במתחם וחברת הביטוח, כשמנגד ביהמ"ש פטר את הקיבוץ, המועצה וגורמים נוספים מאחריות לאירוע. יתר על כן, קבע ביהמ"ש כי חלה התרשלות חמורה מצד המהנדס של המתקן, אשר לא ביצע את עבודתו כראוי ומצא כי התקיימו ליקויים רבים בסוג הכבל שבו השתמשו לבניית המתקן וכן בנוגע לאי-התוויית בדיקות שגרתיות מצדו, שהיו יכולות למנוע את האירוע ואת הנזק שנגרם לתובע מבעוד מועד. לפיכך, קבע ביהמ"ש כי האחריות לאירוע תתחלק שווה בשווה בין השותפים במתחם וחברת הביטוח שלהם לבין המהנדס של המתקן.

ביהמ"ש קבע את סכום הפיצויים לסך של 903,365 ₪, וזאת בגין ראשי נזק שונים, הכוללים נזק לא ממוני של כאב וסבל, הפסדי השתכרות ופנסיה, הוצאות רפואיות, הוצאות ניידות ועוד.

סיכום

ביהמ"ש קיבל את התביעה וחייב בחלקים שווים את השותפים במתחם ואת חברת הביטוח, יחד ולחוד מצד אחד, ואת מהנדס המתקן מצד שני, לשלם לתובע סך של 903,365 ₪ (לאחר ניכוי סכום ששולם לו מהביטוח הלאומי).

הנתבעים חויבו בנוסף בתשלום הוצאות ושכ"ט ב"כ התובע בסך כולל של 17,317 ₪. ניתן ביום: ט"ז בסיוון תשע"ח, 30 במאי 2018, בהיעדר הצדדים.

איתן מימוני ושות' משרד עורכי דין ונוטריון
טלפון: 03-5629911

טיול לעץ מיוחד במרחב הכפרי

האלון הקשיש של צובה

כתב וצילם: ישראל גלון, מנהל אגף פרחים והנדסת הצומח, שה"מ, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

אלון מצוי

Quercus calliprions

משפחה: אלונים

מיקום העץ: קיבוץ צובה

ממדים: גובה: 8 מ'; קוטר נוף: 12 מ'

קוטר גזע בגובה 1.3 מ': 1.5 מ'

גיל העץ: כחמש מאות שנה

אופן ההגעה: לקיבוץ צובה מגיעים דרך כביש 1, ממחלף הראל [כביש 395] או מירושלים דרך עין כרם. לאחר שנכנסים בשער היישוב, ממשיכים ישר עד השער המזרחי, יוצאים דרכו וממשיכים ישר בעלייה. לאחר כמאה מטר נמצאת דרך עפר, הפונה ימינה, ולצדה שלט "האלון". נפסע דקותיים, משמאלנו נעבור ליד עץ זית עתיק וחלול, ומולנו נראה את האלון המרשים.

על הקיבוץ: קיבוץ צובה [פלמ"ח צובה] שוכן בפרוזדור ירושלים ומשתייך לתנועה הקיבוצית. הקיבוץ הוקם בשנת 1948 על ידי קבוצת יוצאי פלמ"ח. התושבים מתפרנסים מחקלאות, בית הארחה, מפעל מיגון רכב ותיירות. בקיבוץ אטרקציות רבות, כמו עין צובה, עם נקבה שאורכה כ-50 מטר, פארק השעשועים המפורסם 'קיפצובה' ועוד.

סיפורו של העץ: לעץ זה הגעתי לפני כעשרים וחמש שנה הודות ליעקב הצובאי, ממייסדי קיבוץ צובה, אשר הזמין אותנו להתרשם מעץ האלון גדול הממדים, הצופה להרי יהודה וירושלים. גזעו החלול של העץ נרקב במהלך השנים כתוצאה מנגיעות בפטריות, והחשש לשבר ענפיו חייב טיפול. בעקבות ביקור זה קיבל העץ מקום של כבוד בסקר העצים הבוגרים בישראל, ואף זכה בשנת 1999 לתמיכת ענפיו בקביים (עמודי עץ) על ידי עובדי קק"ל המסורים.

שני העצים - הזית בעל הגזע החלול, והאלון העתיק - שרדו במקום, כנראה, בזכות בית הקברות הערבי שהיה בסמוך. תושבי האזור סימנו את בית הקברות באמצעות העצים אשר נשמרו במשך השנים הודות לקדושת המקום; כך גם ניצל האלון מכריתת ענפיו על ידי התורכים. כפי הנראה, בצל הזית טיהרו את גופות המתים.

עץ האלון בין מאות שנים - 500-700 שנה, רוב גזעו חלול עקב פטריות ונוברים, שפגעו בו במהלך שנותיו. התמיכות בצורת קביים, שנוספו לעץ, מהוות דוגמה לאופן הטיפול בעץ ולסיוע הניתן לו להמשיך את חייו לעוד שנים רבות, אך העץ ממשיך להזדקן ולהתנוון, וייתכן כי למרות טיפולי האורטופדיה והכירורגיה שעבר, הוא נמצא בדרך לסוף ימיו. העץ מתואר בספרו של הנוסע הצרפתי, ויקטור גרן, שסייר בארץ החל משנת 1852, כך: "לרגלי ההר, בפאת מזרח, יש אלון ירוק נהדר, המשמש זה מאות שנים כמפגש המקובל על התושבים. אכן ענפיו הענקיים נותנים מחסה נרחב, שקרני החמה אינן חודרות בעדו..."

ביקור בעץ בשעות הבוקר או אחה"צ ומנוחה על הספסלים שמתחתיו, מאפשרים פיקניק חביב ותצפית מעולה לכיוון הרי יהודה, השכונות המערביות של ירושלים וגוש עציון.

עצים נוספים בקיבוץ: לא נוותר על ביקור בעץ הזית המרשים שלחלל גזעו יכולים בקלות להיכנס שלושה אנשים. הגזע המפותל והחוטרים העבים היוצאים מסביבו יעזרו לנו להבין את ברכת דוד המלך בתהילים קכ"ג: "בְּנֵיךָ פְּשְׁתֵּי זֵיתִים, סָבִיב לְשִׁלְחָךְ". מומלץ באותה הזדמנות לעלות לתל צובה ולעין צובה, מעיין הנקבה הסמוך (מחייב תיאום מראש). כמו כן, הסטף, הנמצא במרחק 5 דקות נסיעה, הנו אתר לסיור חווייתי.

קישורים לנעשה בעולם - 1

איתרה: דיאנה קלמן, מנהלת מרכז המידע, משרד החקלאות ופיתוח הכפר; תרגמה: ברכה גל

תיירות חקלאית בלבנון - Agritourism in Lebanon

מקור: Lebanon Traveler

[/http://www.lebanontraveler.com/en/magazine/lebanon-traveler-agricultural-escape](http://www.lebanontraveler.com/en/magazine/lebanon-traveler-agricultural-escape)

המגמות של התיירות משתנות, תיירות אוטנטית ותיירות של התנסות זוכות ביותר תשומת לב, כיוון שהתיירים מחפשים עתה לא להישאר בתוך 'בנינים' אלא לחזור לטבע. לתיירים היום יותר חשוב מה הם אוכלים, והם מחפשים לאכול מזון בריא ולנשום אוויר צח, בניגוד לחיי העיר הנתפסים כבלתי בריאים. אחת הנישות של תיירות חקלאית היא תיירות יין. תיירות זו מתפתחת כיום בלבנון, וכוללת מסלולי יין, אוכל בכרמים, פסטיבלי יין, אירועים הקשורים לירידי מזון ותיירות אקולוגית.

החקלאים והנוף בלבנון מאפשרים למגוון רחב של גידולים וצמחים לפרוח במהלך השנה. רוב החקלאים מתרכזים בפעילות חקלאית ולכ-50% מהם זוהי הכנסה יחידה. נכון לעכשיו חקלאים רבים עדיין אינם עוסקים באופן משמעותי בתיירות, אף שהיא עשויה לאזן סיכונים רבים בחקלאות, הנובעים מפערים תשתיתיים, משינויי האקלים ומסיכוני מזג האוויר.

בעקבות הביקוש המתעורר במקומות רבים ברחבי לבנון, החלו להציע לתיירים קטיף ואסיף של דובדבנים, שקדים, ירקות בקיץ, תפוחים, ענבים וזיתים. בנוסף, גם ביקורים בחוות בעלי חיים נערכים כל השנה.

קישורים לנעשה בעולם - 2

איתרה: דיאנה קלמן, מנהלת מרכז המידע, משרד החקלאות ופיתוח הכפר; תרגמה: ברכה גל

תיירות כפרית בלבנון - Sustaining Lebanon's rural tourism

מקור: Executive magazine

<http://www.executive-magazine.com/hospitality-tourism/sustaining-lebanons-rural-tourism>

מסתבר שיש קהל לקוחות מקומי בלבנון, השואף לחוות חוויה "אותנטית" מעין זו. פעילויות כפריות, כגון קטיף פירות וטיולים, עוברות מפה לאוזן, ובאמצעות המדיה החברתית, מקבוצות קטנות של חובבים לציבור רחב יותר. יותר ויותר לבנונים מעדיפים בתי הארחה ברחבי הארץ בהיותם תרים אחר אותה חוויה כמו ללכת לבית סבתם.

היציאה לביקור בבית המשפחה בהרים נחשבת מסורת עתיקת יומין בלבנון, אך מיסוד התיירות הכפרית, בתי הארחה, מדריכי טיולים ושילוט נכון, היא תופעה חדשה יחסית.

עלות החדרים מגוונת והמחירים נעים בין \$ 80 ל- \$ 250, יש גם בתי הארחה זולים יותר, העולים 40-60 דולר לאדם בממוצע. הפופולריות של בתי הארחה אינה דועכת, הן בקרב אלה המחפשים מקום להירגע מחוץ לעיר והן עבור יזמים הבוחנים את ההזדמנות להמציא מחדש את הנכס המשפחתי.

בית הארחה כמו "אל-גוש", שנפתח לפני כמה חודשים בחווה משפחתית ישנה, מערב חדרי אירוח יוקרתיים (בעלות של 200 דולר ללילה) עם פעילויות כגון ייצור רוזה ומיץ דובדבנים. הבעלים השקיעו 60 אלף דולר בבניית חדרי האירוח. שאר התשתית, כגון בריכת שחייה, גנים, מגרש טניס, היו כבר במקום.

מבחינה חוקית בתי הארחה מוסדרים על ידי צו אחד הקיים לגבי תיירות כפרית. הצו מתאר את התנאים שבהם בית הארחה חייב לעמוד, כמו היותו בנוי בסגנון מסורתי, יש בו 1-10 חדרי שינה, ועוד תנאי בריאות ובטיחות. עם זאת, התנאים אינם די מפורטים ומותירים מקום רב לפרשנות.

קישורים לנעשה בעולם - המשך

המכשול הגדול הניצב עדיין בדרכה של התפתחות הענף הוא היעדר מסגרת משפטית. מפעילי תיירות אלטרנטיביים, שאינם מפעילי תיירות קלאסית - כמו תיירות אקולוגית, תיירות חקלאית או תיירות הרפתקאות - רשומים במשרד התעשייה האזרחית כחברות מסחריות, ולא כמפעילי תיירות, משום שאין עבורם רישיון ספציפי. כתוצאה מכך, נושא כמו הכשרת מדריכים מקומיים תלוי ביוזמות עממיות או בתורמים חיצוניים. מכיוון שמדובר בפעילויות מסחריות, הצריכות לשאת רווחים, הן יקרות יחסית. כך לדוגמה, קורס של שלושה ימים בנושא בטיחות עולה קרוב ל-250 דולר. למרות הפופולריות ההולכת וגדלה, ההכרה של הממשלה והידע הגובר של אנשי מקצוע, התיירות הכפרית בלבנון עדיין חסרה את המסגרת המתאימה להתחרות ביעדים בין-לאומיים אחרים. בשנים הקרובות יהיה נחוץ לקבוע אם מגזר זה יכול לקיים את עצמו.

קישורים לנעשה בעולם - 3

איתרה: דיאנה קלמן, מנהלת מרכז המידע, משרד החקלאות ופיתוח הכפר; תרגמה: ברכה גל

אסטרטגיה לתיירות חקלאית Agri-tourism Strategy

מקור: מסמך טיוטה של ממשלת טסמניה

https://www.stategrowth.tas.gov.au/data/assets/pdf_file/0019/157402/Draft_AgriTourism_Strategy_September_2017.pdf

טסמניה היא אחת משש מדינות המרכיבות את אוסטרליה. הממשלה הטסמנית פועלת לעידוד יצירת מקומות עבודה באי, כדי להרחיב את כלכלת המדינה. מנועי הצמיחה העיקריים הם חקלאות ותיירות.

להרחבה הכלכלית הוגדרו שתי מטרות:

לחקלאות: גידול ערכו של הענף בטסמניה פי 10 - ל 10- מיליארד דולר בשנה עד שנת 2050. לתיירות: משיכת 1.5 מיליון מבקרים נוספים מדי שנה.

שילוב הצמיחה של התיירות והחקלאות של המדינה, מהוות הזדמנות לתיירות החקלאית. תיירות חקלאית מציעה חוויה אוטנטית ומחוברת לשורשים, ולזה יש ביקוש הן מצד התושבים והן מצד התיירים. בעוד מרבית התיירות מרוכזת בעיקר בערים, התיירות החקלאית מתמקדת באזורים הכפריים. התיירות החקלאית מאפשרת לתיירים ליהנות ממוצרי הפרמיום של טסמניה.

קישורים לנעשה בעולם - המשך

יש שלושה סוגים של תיירות חקלאית המוצעים באי:

חווייה המקושרת למקום - דוגמה טובה לכך היא תיירות מבוססת מזון, כמו יינות מקומיים, פירות ים, גבינות, פירות ואסיף ירקות. יש גם תיירות שאינה קשורה במזון, כמו רכיבה על סוסים, דיג, סיורי גנים ועוד. ישנם מוצרים שאינם מהווים סוג של מזון, אך הם בעלי פוטנציאל, כמו שמנים, גידול פרחי קטיפה, פרג ועוד.

חווייה שאינה קשורה למקום - כמו שיעורי בישול, טיולי קמפינג ודיג, טיולי אופניים וכו'.

חווייה מבוססת אירועים - כמו שוקי איכרים, פסטיבלי מזון ושתייה ועוד.

לאיכות של התיירות החקלאית יש השפעה חשובה על שביעות הרצון הכוללת של התיירים ועל האופן שבו הם תופסים את המדינה. התיירות החקלאית מייצרת חוויה אוטנטית, דבר שיש לו ביקוש עולה באופן מקומי ובין-לאומי. בנוסף, היא מאפשרת ליצרנים ולספקי שירותים להגדיל את מגוון לקוחותיהם.

